

Daniel Rydberg
Fiskeenheten
010-223 63 59
daniel.rydberg@lansstyrelsen.se

Havs- och vattenmyndigheten
Att: Stig Thörnqvist
Box 11 930
404 39 Göteborg

Redovisning av insatser för fisketillsynen i Jönköpings län 2017

Bakgrund

Föreliggande PM är en av Länsstyrelsen i Jönköpings län kortfattad redovisning av fisketillsynen i Vättern och dess förutsättningar och resultat under året 2017. Kvantitativa uppgifter såsom antal förordnanden, beslag etcetera har redovisats i en årlig fisketillsynssammanställning i den nationella databasen för åtgärder i vatten (ÅIV, 2018-01-17). Vissa av dessa kvantitativa uppgifter framgår även i detta dokument.

Enligt länsstyrelsernas regleringsbrev ska genomförda insatser för fisketillsynen redovisas till Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Redovisningen ska enligt anvisningarna från HaV ske i den nationella databasen för åtgärder i vatten samt som ett kortfattat PM, där kvalitativa uppgifter om tillsynen och dess förutsättningar och resultat under det gångna året ska återges. Redovisningarna ska lämnas senast 1 februari 2018.

Fisketillsyn Vättern 2017

Fisketillsynen i Vättern bedrivs av länsstyrelserna gemensamt runt sjön med personal från Länsstyrelsen i Jönköpings län. Utöver detta tillkommer även frivilliga, icke avlönade förordnande tillsynsmän i Vätterns tillflöden. Under verksamhetsåret 2017 återfanns 4 respektive 6 stycken av Länsstyrelsen i Jönköpings län förordnande fisketillsyningsmän för Vättern och dess tillflöden. Tillkommer gör 4 förordnanden via Västra Götalands län vilket inalles ger totalt 14 stycken. Förutom ovanstående finns även så kallade lekfiskräknare, spridda över ett förhållandevis stort geografiskt område, från sjöns södra till norra del, vilka noterar lekfiskaktiviteten i Vättern tillflöden. Denna lekfiskregistrering sker såväl på våren (harr) och på hösten (öring). Lekfiskräknarna fyller, förutom sin funktion som datainsamlare, även en viktig roll som informatörer vilka rapporterar oegentligheter till Länsstyrelsens fisketillsyn under gällande fredningstider.

I och med att den nya förvaltningsplanen för fisk- och fiske i Vättern antogs under 2017 tar nu fisketillsynen i viss mån avstamp utifrån detta dokument. Specifika och mätbara mål finns framtagna och ska delvis vara riktgivande

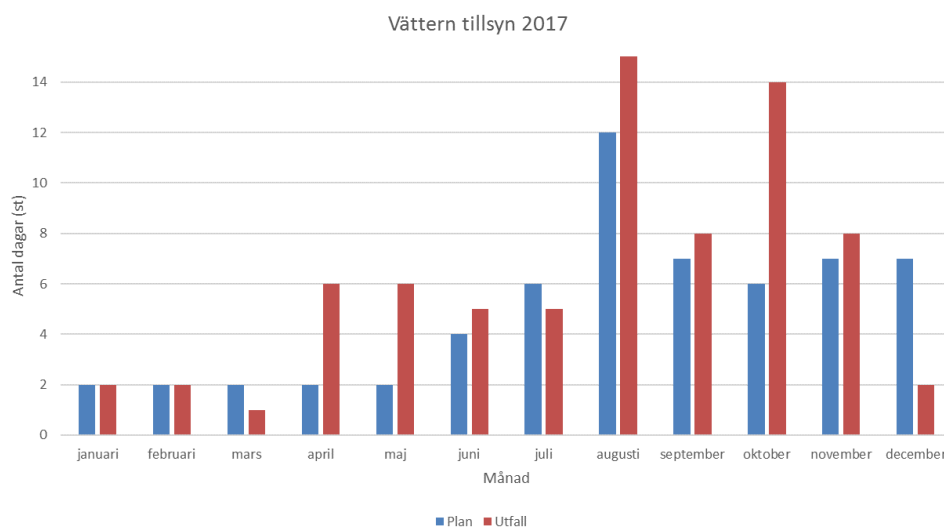
för tillsynsverksamheten. Mål för fisketillsynen framgår i tabellen nedan (tabell 1).

Tabell 1. Mål för fisketillsynen i den reviderade förvaltningsplanen för fisk- och fiske i Vättern, Vätternvårdsförbundets rapport nr 127.

MÅL	INDIKATOR	MÅLVÄRDE
Fisketillsynen ska vara professionell och effektiv	<i>Antal kontroller per tillsynstillfällen</i>	<i>Antal kontroller per tillsynstillfälle ska minst vara lika eller högre jämfört med jämförelseperioden (19 st/tillfälle).</i>
Bibehålla en rationell och långsiktig hållbar fisketillsyn	<i>Utveckling över tid av antal fisketillsynstillfällen per år utförda av Länsstyrelsen</i>	<i>Antal tillsynstillfällen ska vara minst lika många eller fler jämfört med föregående 5 år (65 st/år genomsnitt).</i>
Utbilda fler tillsynsmän med inriktning på landningskontroller	<i>Summan av antalet förordnanden kopplat till landningskontroller vid Vättern</i>	<i>Antal förordnanden kopplat till landningskontroller ska uppgå till minst 16 innan 2022.</i>
Utbilda andra myndigheter om Vättern	<i>Utbildningstillfällen för andra myndigheter om biologin i Vättern, fiskförvaltning och regelverk.</i>	<i>Antalet utbildningstillfällen ska vara minst 2 tillfälle per år.</i>
Högre regelefterlevnad	<i>Antal anmärkningar och polisanmälningar per tillsynstillfälle</i>	<i>Kvoten för anmälningar och anmärkningar ska fortsätta minska.</i>
Fler fällande domar där det bedöms som rimligt	<i>Andel anmälningar som leder till fällande domar i de fall det bedöms som rimligt.</i>	<i>Alla anmälningar ska leda till fällande domar i de fall det bedöms rimligt.</i>
Aktivt arbeta med informationsspridning	<i>Antal aktiva insatser för att sprida information kopplat till fisketillsynen</i>	<i>Minst lika eller fler insatstillfällen jämfört med föregående 5 år.</i>

Plan och utfall

I likhet med tidigare år prioriterades tillsynen på Vättern högt inom ramen för ordinarie verksamheten där ambitionen var att vidmakthålla den omfattande operativa tillsynstiden bedriven på sjön. Tillsynsplanen för 2017-års verksamhet beslutades och fastställdes slutligt den 2 maj 2017 i den för samförvaltning Vättern specifika arbetsgrupp för fisketillsyn. Utfallet av faktisk tillsyn blev sammantaget 16 tillfällen fler än vad som planerats (figur 1). Som en effekt av andra genomförda undersökningar på Vättern såsom rödinglekprovfiske och enkätundersökningar i samverkan med SLU finns en del av de 16 stycken fler tillsynstillfällen att finna i dessa undersökningar. Att kunna kombinera annan inplanerad verksamhet med fisketillsynen ger flera positiva synergieffekter.

Figur 1. Fiskefyllsplan 2017, planerade dagar respektive utfall av faktisk operativ fiskefyllsplan i Vättern och dess tillflöden.

Under den mest intensiva tillsynsperioden, vilken sammanfaller med allmänhetens kräftfiske (augusti och september), var antalet tillsynstillfällen enligt plan alternativt fler. Under december månad var utfallet lägre än det planerade. Detta beror främst på en viss återhållsamhet baserat på den under året tidigare höga arbetsbelastningen samt rådande budgetläge. Höstmånaderna karaktäriserades även av mycket hårda vindförhållanden vilket i viss mån också bidrog till något färre tillsynstillfällen jämfört utarbetad plan. Tillsynsåret 2017 får sammantaget anses som godkänt då närvaron på sjön varit hög i samband med de perioder då flest regelöverträdelser av gällande regelverk äger rum.

Antal tillsynstillfällen

I figur 2 framgår antal tillsynstillfällen mellan åren 1996–2017 samt totala antalet kontroller (personer, båtar och redskap). Under 2017 gjordes totalt 1151 kontroller varav 168 utgjordes av redskap, 318 av båtar och resterande 665 av personer. Andelen båtar och personer är det hitintills högsta kontrollerade antalet sedan 1996. En bidragande faktor till detta är sannolikt den enkätundersökning som genomfördes i samverkan med SLU. Det totala antalet kontroller ligger i nivå med föregående år vilket får anses vara positivt.

Figur 2. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern och tillflöden under perioden 2004–2017 inklusive totala antalet kontroller (röd linje) avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Under en del av året förstärks vanligen tillsynen på Vättern med båt och personal ifrån Västra Götalands län. Detta har tidigare skett, främst under den tid då allmänheten har rätt att bedriva kräftfiske på allmänt vatten. Detta utbyte är ömsesidigt varför fisketillsynspersonal från Jönköpings län (i vissa fall även båt) periodvis deltar i fisketillsynen i Västra Götalands län. Under 2017 skedde denna handräckning avseende Vättern (båt samt personal) vid två tillfällen (figur 3).

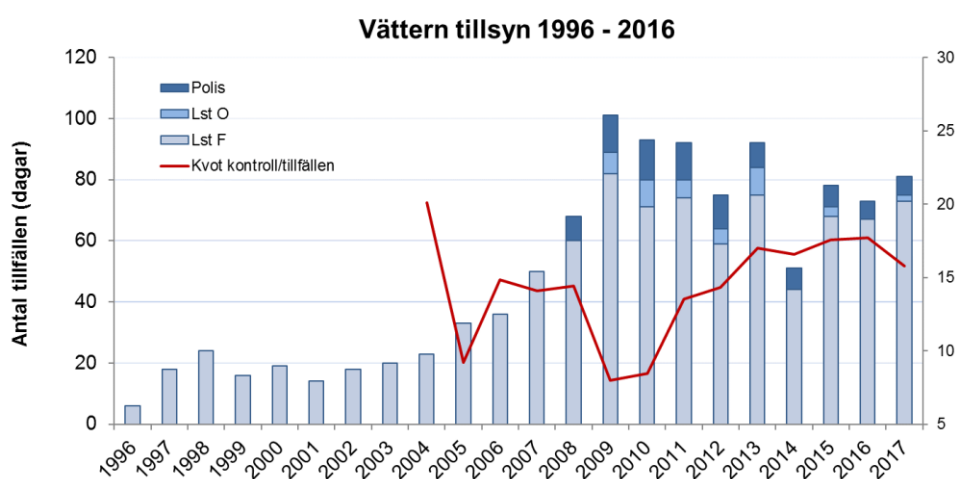

Figur 3. Det årliga samarbete vid allmänhetens kräftfiske i Vättern är ett sätt att effektivisera fisketillsynen under den tid på året då flest regelöverträdelser sker. (Foto: Michael Bergström).

Allmänhetens fria kräftfiske är omfattande under ovan beskriven period varför denna assistans bedöms som mycket betydelsefull. Även framgent kvarstår således behovet varför Länsstyrelsen kommer arbeta för att

upprätthålla detta utbyte. Glädjande deltog, liksom tidigare år, sjöpolis från Västra Götaland under perioden som förutom att bedriva fisketillsyn även kontrollerade andra områden inom sin verksamhet, exempelvis nykterhet. Under 2017 gästades Vättern av sjöpolis från Göteborg vid två helger (totalt 6 dagar). Samarbetet med sjöpolis har under 2017 varit fortsatt mycket bra och ger tillsammans med handräckningen från Västra Götaland den vidd av fisketillsyn som kan anses vara en absolut ”nedre gräns” vid allmänhetens kräftfiske. Generellt bedöms resurserna vara tillräckliga men under allmänhetens kräftfiske kvarstår problem, inte minst för de licensierade yrkesfiskarna i sjön.

Uppgifter från yrkesfisket gör gällande att allmänhetens fiske efter kräfta är startskottet för merparten av de problem som kan associeras till skadegörelse och tjuvvittjningar. I och med handlingsprogrammet för signalkräfta kommer allmänhetens fria kräftfiske att beröras. Oavsett om detta skalas ner till färre helger bedöms ovanstående samarbete och omfattning vara eftersträvaransvärt och då med förhoppning om ett ökat deltagande från Västra Götaland i form av båt inklusive personal. Länsstyrelsen fortsatta målsättning är att vidmakthålla och effektivisera fisketillsynen i samband med allmänhetens kräftfiske, något som blir än viktigare i och med de förändringar som handlingsprogrammet för signalkräfta kan medföra.

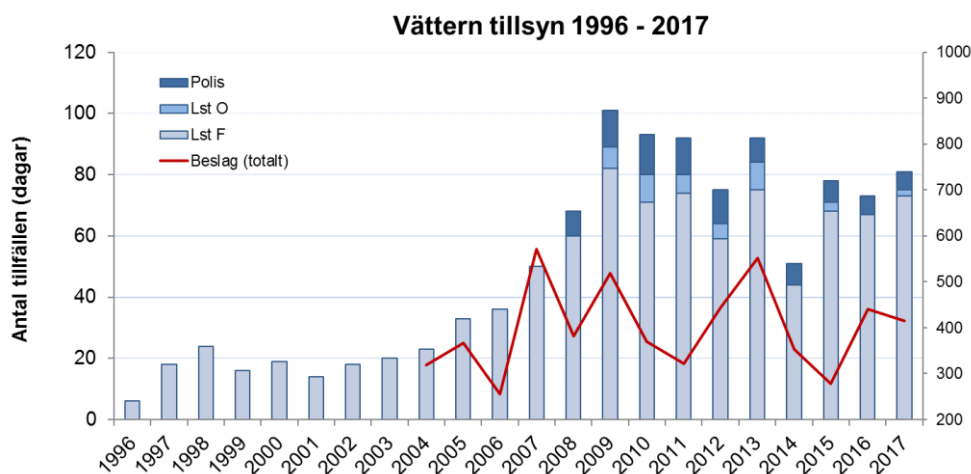

Figur 4. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern och tillflöden under perioden 2004–2017 inklusive kvot för antal kontroller per tillsynstillfälle (röd linje) avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

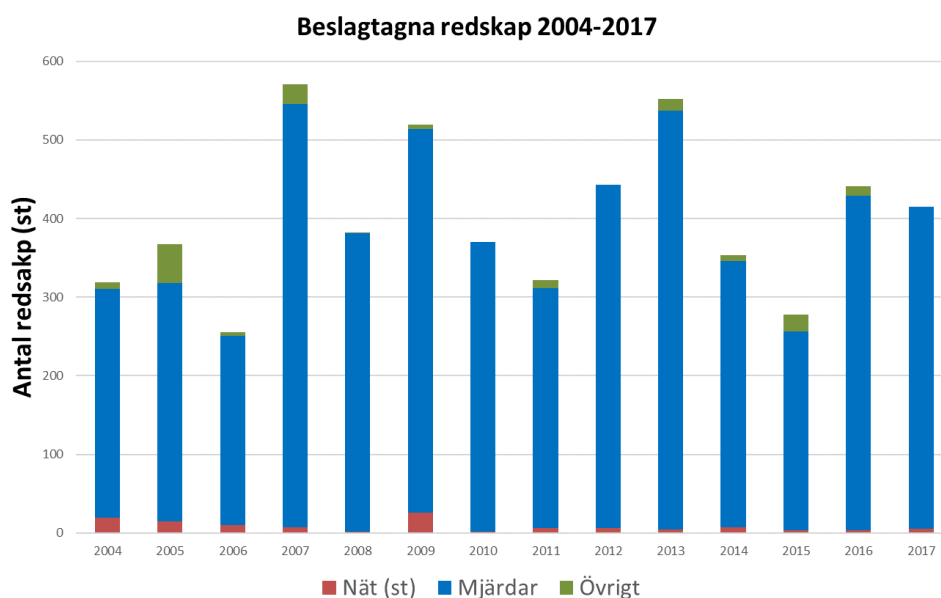
I figur 4 framgår kvoten för antalet kontroller per tillsynstillfälle under perioden 2004-2017. Med denna som mått för tillsynens effektivitet så ligger 2017-års resultat (15,8) något lägre sett till de föregående tre årens medelvärde (17,3). Minskningen står sannolikt att finna i aningen fler tillsynstillfällen under 2017 samt att det under året kontrollerades något färre antal redskap.

Beslag, polisanmälningar och anmärkningar

Antal beslag av redskap under 2017 var i nivå med tidigare år (figur 5). I vissa områden finns dock problem med medvetet kvarglömda nät som i sin tur fångar stora mängder kräftor och fisk.

Figur 5. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern och tillflöden under perioden 2004–2017. Röd linje illustrerar antal beslagtagna redskap avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Figur 6. I figuren framgår antalet beslagtagna redskap nedbrutet på nät, kräftmjärdar samt övriga redskap. Övriga redskap omfattas av exempelvis sumpar, sportfiskeutrustning såsom fiskespö inklusive fiskerulle etcetera.

Merparten av de beslag som gjordes under fisketillsynsåret 2017 består liksom tidigare år av kräftburar (98,8 %). Antal beslagtagna redskap framgår

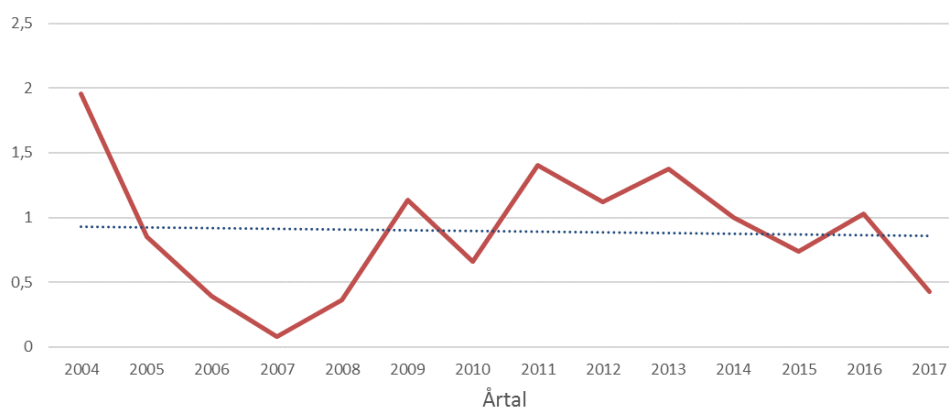
i figur 6. Av den sammanlagda nätlängden (1150 meter) utgjordes 950 meter av så kallade ”spöknät”.

Polisanmälningarna var färre i antal än tidigare. Inte sedan 2016 har så få polisanmälningar upprättats (figur 7). Det låga antalet kan dels vara en effekt av ökad regelefterlevnad men också att det mer utstuderade tjuvfisket blivit slugare och i högre grad genomförs med hjälp GPS för att markera redskapens position. Naturligtvis kan de färre antalet kontrollerade redskapen vara en bidragande orsak till att antalet polisanmälningar sjönk 2017, då med antagandet att grövre felaktigheter var i nivå med tidigare år.

Figur 7. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern och tillflöden under perioden 2004–2017. Röd linje illustrerar antal polisanmälningar där Länsstyrelsen i Jönköpings län står som målsägande. Tillkommer gör de anmälningar som yrkesfiskare, enskilda fiskerättsägare och sjöpolis gör.

Kvot anmärkningar/tillfällen

Figur 8. I figuren framgår kvoten avseende antalet anmärkningar per tillfälle för fisketillsynen på Vättern 2017.

Kvoten anmärkningar per tillsynstillfälle var under 2017 betydligt lägre än tidigare (figur 8). Detta kan i viss mån belägga det påstående som ges ovan avseende ökad regelefterlevnad. Fisketillsynen kan konstatera att just utmärkning av utestående redskap, såväl hos allmänhet men också hos yrkesfiskare, blivit betydligt bättre under senare år. Detta var tidigare en tämligen vanlig orsak till att erhålla anmärkning.

De under senare år riktade informationsinsatserna via olika media såsom tv och radio men också vid direktkontakt med fritidsfiskare samt redskapshandlare har gett ett märkbart resultat och då i positiv riktning. En bred informationsinsats inför allmänhetens kräftfiske är nu en väl inarbetad rutin.

Figur 9. På bilden framgår ett av många beslag på Vättern som senare renderade i en polisanmälan verksamhetsåret 2017.

Ny båt och andra tekniska hjälpmedel

Arbetet med att upphandla en för verksamheten ny tillsynsbåt påbörjades redan under 2016. På långfredagen 2017 kunde en ny Arronet 24,5 surprise med tillhörande båttrailer tas i drift (figur 10). I och med att båten även används inom andra verksamhetsområden, till exempel olika provfiske och vattenprovtagningar, har diverse kringutrustning monterats.

Det råder inget tvivel om att den nya båten, till skillnad mot den tidigare, har som syfte att vara ett arbetsredskap. Fjädrande och stötdämpande stolar och gummiupphängd hytt, detaljerna är otaliga vilka sammantaget lyfter och underlättar arbetet vid operativ fisketillsyn. Båten innebär att arbetsmiljön nu förbättrats avsevärt på i princip samtliga punkter vilka tidigare bedömdes som bristfälliga alternativt undermåliga.

Figur 10. Ny båt ger nya möjligheter men också en bättre arbetsmiljö. Det sistnämnda var en av köphästarna vid upphandlingsförfarandet (foto: Carina Nilsson).

Förutom ny båt har även andra tekniska möjligheter visat sig högst applicerbara utifrån ett fisketillsynsperspektiv. Möjligheten till att använda UAS, drönare i vardagligt tal, har undersökts och bedöms vara ett potent verktyg inom fisketillsynen (figur 11). Eftersom det tillstånd som Länsstyrelsen erhållit från Transportstyrelsen i viss mån begränsar aktionsradien anses inte den största nyttan vara övervakning utan istället eftersök av redskap på grundare vatten. Till följd av Vätterns siktdjup finns goda möjligheter att upptäcka exempelvis icke utmärkta alternativt förlorade redskap på grundare områden. Genom att addera ett polariserande filter på kameran kan redskap lokaliseras på ett mycket effektivt sätt. Tekniken förutsätter dock tämligen skonsamma vindförhållanden för att möjliggöra identifikation av redskap från luften och vidare ner i vattnet.

Figur 11. Bilden till vänster illustrerar den undervattensdrönare Länsstyrelsen beställt. Tillsammans med drönare i luft kan exempelvis förlorade redskap detekteras på ett enklare sätt, möjligheterna med ovanstående tekniska hjälpmedel är flera.

Utöver ovanstående har Länsstyrelsen under 2017 även förbeställt en undervattensdrönare som beräknas vara leveransklar under maj månad 2018. Undervattensdrönaren har ett djupgående på 100 meter och ger pilot via surfplatta eller telefon en realtidsbild. Batteritiden är beräknad till tre timmar samtidigt som hastigheten är högst imponerande (2 m/s). Genom att kombinera befintlig teknik på den nya båten i form av sidoseende ekolod, drönare i luft men framgent även i vatten finns en mycket god teknisk plattform för att stävja tjuvfiske men också för att lokalisera så kallade ”spökredskap” i form av nät och burar. Tekniken är även möjlig att använda inom andra verksamhetsområden.

Information

Generellt kan fisketillsynen i Vättern och dess tillflöden 2017 sammanfattas med att regelefterlevnaden varit god. Detta är troligen en effekt av den under senare år omfattande informationsspridningen som skett i flera olika typer av mediala forum. Fisketillsynen i Vättern är ofta frekvent förekommande i radio men också i tv. Inslag sker främst i samband med allmänhetens kräftfiske i Vättern. På det stora hela var den massmediala bevakningen 2017 i nivå med tidigare år. Under Länsstyrelsens årliga tillsynsvecka gjordes också särskilda satsningar på fisketillsynen.

Det årliga samordningsmöte som Länsstyrelsen i Jönköping är sammankallande till hölls liksom tidigare år under våren. Deltog gjorde sjöpolis inklusive utredare av fiskebrott, närpolisområdesansvariga i respektive län runt Vättern samt representanter från yrkesfisket. Senare under dagen fastslogs aktuell tillsynsplan inom arbetsgrupp fisketillsyn, Samförvaltning Vättern.

För att märka ut kräftlänkar i Vättern var tidigare användandet av dunkar en vanlig företeelse. Genom aktiv informationsspridning är detta numera mycket ovanligt och visar på såväl nyttan som effekten med riktad information.

Under 2017 har Länsstyrelsen deltagit i, och haft en fortsatt aktiv roll i samverkansforumet ”Fisketillsyn Väst” vilket representeras av bland annat Havs- och Vattenmyndigheten, sjöpolis, länsstyrelserna i Värmland, Halland, Västra Götaland och Jönköpings län, Kustbevakning och särskilt inbjudna, till exempel åklagarkamrar. Länsstyren anser att detta informationsforum även fortsättningsvis bör ha en hög prioritet för att ensa och diskutera fisketillsynsrelaterade frågor inom berört geografiskt område.

Arbetet med att sprida information om hemsidan www.svenskafiskeregler.se har fortsatt genom att delge sådan information till de fiskande som kontrollerats. Fisketillsynen har aktivt deltagit vid 2017-års sportfiskemässa som hölls på Elmia i Jönköping. Information om fisket samt fisketillsynen förmedlas till intresserad allmänhet.

Under slutet av 2016 påbörjades arbetet med att ta fram en ny hemsida för Vättern. Hemsidan fungerar som nav för den som söker information om fisk, fiske och fiskeregler i Vättern. Sidan är nu i drift men arbete kvarstår med att uppdatera sidan gällande fisk, fisket och fiskeregler i Vättern. Detta arbete har dock hög prioritet och beräknas att bli klart under första halvan av 2018. Informationen kommer bland annat bestå i länk till ovan nämnd sida men också mer specifik information om just Vättern och gällande fiskeregler.

Yrkesfiskets problem i samband med allmänhetens kräftfiske

Fisketillsynen gör, utefter samtal och observationer, bedömningen att problem med stölder och skadegörelse av redskap men också fångst (kräftfiske) hos såväl yrkesfiskare som andra fiskande låg på en likvärdig nivå som under föregående år. Organiserat tjuvfiske pågår dock fortfarande. Såväl Länsstyrelsen som Vätternvårdsförbundet har via yrkesfisket och dess representanter uppmärksammats på detta bland annat genom skrivelser. Problem med det organiserat tjuvfisket är kända men tycks bara omfatta vissa geografiska områden. Det finns idag ingen möjlighet att inom ramen för den statligt finansierade fisketillsynen punktbevaka ett specifikt område under en längre tid. Länsstyrelsen tar dock informationen på största allvar och försöker i den mån det är möjligt både visa sin närvaro samt beivra eventuella överträdelser.

De resurser som länsstyrelserna har till sitt förfogande bedöms som tillräckliga. I anslutning till, samt under allmänhetens kräftfiske vore det dock önskvärt att fler operativa enheter fanns tillgängliga för att bedriva en behovsanpassad och effektiviserad operativ fisketillsynsverksamhet. Detta omfattar även fisketillsynsmän i hamnar. Detta kan ske genom att utöka det samarbetet som redan idag sker med länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Daniel Rydberg
fiskerikonsulent

Michael Bergström
fisketillsynsman

Kopia till:

Länsstyrelserna runt Vättern (Länsfiskekonsulenter)
Måns Lindell, Vätternvårdsförbundet
Tillsynsgruppen, Samförvaltning Vättern (Alf Hultqvist, Lars-Eric Andersson, Ingvar Thorsholen, Rolf Gustavsson)